

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON:

TIL VA MADANIYAT

ADABIYOTSHUNOSLIK

2025 Vol. 2 (2)

www.literature.tsuull.uz

Bosh muharrir: Shuhrat Sirojiddinov

Bosh muharrir o'rinbosarlari: Nurboy Jabborov
Bahodir Karimov

Mas'ul kotib: Sohiba Madirimova

Tahrir kengashi

Nusratulla Jumaxo'ja, Iqboloy Adizova, Abdulla Ulug'ov, Dilnavoz Yusupova, Islom Yoqubov, Qo'ldosh Pardayev, Umida Rasulova, Akrom Dehqonov, Olim To'laboyev, Tozagul Matyoqubova, Shermuhammad Amonov, Shahlo Hojiyeva, Orzigul Hamroyeva, Ilyos Ismoilov, Sohiba Umarova, Gulbahor Ashurova, Ilhom Sayitqulov, Gulzoda Soatova, Dildora Rahmonova, Zilola Shukurova, Furqat To'xtamurodov, Sarvinoz Rasulova.

Jurnal haqida ma'lumot

“Adabiyotshunoslik” – “O'zbekiston: til va madaniyat” jurnalining adabiyotshunoslik yo'nalishidagi seriyasi bo'lib, yilda to'rt marta nashr etiladi.

Jurnalning **“Adabiyotshunoslik”** seriyasida o'zbek va jahon adabiyoti tarixi, xalq og'zaki ijodi, adabiyot nazariyasi, o'zbek mumtoz adabiyotining qo'lyozma manbalari va matnshunoslik muammolari, jadidchilik va jadid adabiyoti, zamonaviy adabiy jarayon, adabiy tanqid hamda qiyosiy adabiyotshunoslik yo'nalishidagi eng yangi tadqiqotlar e'lon qilinadi. O'zbek va jahon adabiyotshunosligi erishgan so'nggi yutuqlari aks etgan ilmiy maqolalarni nashr etishga alohida diqqat qaratiladi. Maqolalarning ilmiy saviyasi va tahliliy quvvati yuqori bo'lishiga e'tibor beriladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasida O'zbekiston va xorijiy davlatlarning e'tirof etilgan atoqli olimlari, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, mustaqil izlanuvchilar hamda magistrantlarning ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Adabiyotshunoslik” seriyasi 2022-yil yanvar oyidan chiqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti.

O'zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko'chasi, 103.

Email: adabiyotshunoslik2022@gmail.com

Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz

www.literature.tsuull.uz

MUNDARIJA

MUMTOZ ADABIYOT TARIXI

Iqboloy Adizova

Millatni uyg'otuvchi kuch5

Shermuhammad Amonov

Ahmad Tabibiyning mustazod she'rlarga bog'langan taxmislari 20

Furqat To'xtamuratov

Muhsiniy she'riyatida qo'llangan ma'naviy san'atlarning ijodkor g'oyaviy niyatini ochishdagi o'rni38

Hulkar Sulaymonova

"Rasailu-l-Xorazmiy" asarining qo'lyozma nusxalari geografiyasi52

Sanobar Muxamedxodjayeva

Alloma Mahmud Zamaxshariy va uning ijodiy faoliyati64

Aziza Muratova

Alisher Navoiy ijodida Yusuf (a.s.) obrazi75

Aziza Almardonova

Orifona g'azallarda nafs tarbiyasi85

Nargiza Boymuratova

Lutfiy she'riyatida orif obrazi94

Kamola Allanazarova

She'riyatda davr muammolari va ma'rifat talqini105

Nafisa Tuxsanova

Sa'dulla Siyoyevning "Shaybonixon" obrazini yaratishda badiiy mahorat117

Mubina Abbasova

Yangi O'zbekiston boburshunosligi123

ZAMONAVIY ADABIYOT MUAMMOLARI

Abdulla Ulug'ov

Badiiy asarda adabiy qahramon portretining o'rni va ahamiyati132

Islomjon Yoqubov

“Jaloliddin Manguberdi” dramasi badiiy jozibasini208

Umida Rasulova

Hikmatlarda odam va olam konsepsiyasi221

Tozagul Matyoqubova

Fikr va tuygʻuni yagona rakursda uygʻunlashtirgan shoir230

Sarvinoz Rasulova

Tohir Malik asarlarida qatagʻon qurbonlari taqdirining aks etishi241

Matluba Norbaboyeva

Oʻzbek xalq maqollarida yetimlik motivi talqini251

Usmonova Sharifa

Muhammad Alining “Mangu quyosh” romanida obrazlar xilma-xilligi260

Sarvinoz Rasulova, Madina Bolliyeva

Balladada tuygʻu tasviri270

Oygul Matkurbanova

Qamchibek Kenja hikoyalarida ayol obrazi279

Dilovar Nurmurodova

Abdurashid Nurmurodov ijodida urush mavzusining aks etishi291

Shalola Davletova

Borxes ijodining falsafiy talqini300

Maʼrifat Alimqulova

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar309

Habiba Ergasheva

Faxriyorning sheʼriy tarjimalari320

Muharram Ibodullayeva

Biografik metodning badiiy asarni oʻrganishdagi imkoniyati ...330

Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar

Ma'rifat Alimqulova¹

Abstrakt

Ushbu maqolada yozuvchi va journalist Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodi haqida mulohaza yuritilgan. Adib asarlarida milliy ma'naviyat, insoniylik, vatanparvarlik va urushning fojiali oqibatlarining badiiy tasviri tadqiq etilgan. Uning "Intizor", "Eshiklar ochiq", "Ko'kko'l", "Chiroq o'chmagan kecha", "Bir tilim qovun" kabi qissalarining qisqacha tahlili amalga oshirilgan. Adibning o'zbek nasrida alohida iz qoldirgani, asarlarida inson ruhiyati, taqdir sinovlari, shaxsiy kechinmalar va hayotiy muammolarni yuksak badiiylkda aks ettirishi ko'rsatilgan. Shuningdek, yozuvchi hayotiy tajribalari, ijodiy shakllanishi va o'zbek adabiyotidagi o'rni haqida ilmiy xulosalar chiqarilgan.

Kalit so'zlar: *Zamonaviy o'zbek adabiyoti, nasr, qissa janri, badiiy tasvir, mavzu ko'lam, ruhiy kechinmalar, vatanparvarlik, ijodiy yo'nalish.*

Kirish

Har bir yozuvchi o'z asarini dunyoga keltirar ekan, bu, avvalo, uning badiiy tafakkur olami, ichki dunyosi bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Ijodkorning faoliyat yuritayotgan sohasi yoki turmush tarzidagi turli yangiliklar esa unga yangi g'oyalarni ilgari surish, o'z fikrini asarlarida bayon etish imkonini beradi.

Adabiyot olamida milliy va umumbashariy qadriyatlarni talqin qilgan asarlar doimo e'tibordan chetda qolmaydi, adabiyot sahnasida munosib o'rin egallaydi va kitobxonlar tomonidan qadrlanadi.

Bugungi kunda adabiyotimizga munosib hissa qo'shib kelayotgan, samarali ijod qilayotgan mahoratli adiblarimizdan biri, shubhasiz, Mamatqul Hazratqulovdir. Uning badiiy asarlari chuqur hayotiy kuzatuvlarga, teran tafakkurga va o'ziga xos yozuvchilik mahoratiga asoslangan bo'lib, o'quvchining qalbiga yo'l topa oladi. Shu o'rinda muallif hayoti va ijodi haqida qisqacha to'xtalish zarurati

¹ Alimqulova Ma'rifat Baxtiyorovna – tayanch doktorant, Alisher Navoiy nomidagi O'zbek tili va adabiyoti universiteti.

E-mail: mb19941408@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-2846-4831

Iqtibos uchun: Alimqulova, M. 2025. "Mamatqul Hazratqulov hayoti va ijodiga chizgilar". *O'zbekiston: til va madaniyat*. 2(2): 309-319.

seziladi. Taniqli jurnalist va yozuvchi Mamatqul Hazratqulov 1947-yil 1-fevralda ko'hn Samarqandning Urgut tumanidagi, baland tog'lar bag'rida joylashgan Mingbuloq qishlog'ida tavallud topgan. Muallif o'z xotiralarida: "Qishlog'imizning Mingbuloq deb atalishi bejiz emas. U yerda katta-kichik bir nechta buloq bor edi. Bu buloqlarning suvi yozda muzday, qishda iliq bo'lardi. Odam ichib to'ymas edi bu chashmalar suvidan", – deya ta'kidlaydi. [Hazratqulov 2023, 6].

Otasi – Hazratqul Berdimurod o'g'li, onasi – Bo'ston Sobir qizi to'qqiz farzandni – to'rt o'g'il va besh qizni tarbiyalab, voyaga yetkazishgan. Mamatqul Hazratqulov oilada yettinchi farzand bo'lib tug'ilgan. Asl ismi Sa'dulla bo'lgan, ammo go'daklikda ko'p kasallangani uchun ismi o'zgartirilgan. Bu haqda yozuvchi shunday eslaydi: "Ota-onam dardimga davo izlab bormagan domla-yu eshon, folchi-yu kushnoch qolmaydi. Shunday domlalardan biri bolaning otini o'zgartirish kerak, deydi. Sa'dulla (asli ismim shunday bo'lgan) og'ir ot, Mamatqul, deb qo'yinglar, degan va shu ism bilan qulog'imga qaytadan azon va takbir aytgan" [Hazratqulov 2023, 6].

Tabiatan tirishqoq va bilimga chanqoq bo'lgan Hazratqulov beshinchi-oltinchi sinflarda o'qiyotgan kezlari maqolalar yoza boshlagan. Garchi ular e'lon qilinmagan bo'lsa-da, tahririyatdan kelgan javob xatlari yosh yozuvchiga ilhom bag'ishlagan.

Yozuvchi bolaligini xotirlab, u yillar zavq-shavqdan ko'ra ko'proq mashaqqat va tashvishlarga to'la bo'lganini shunday eslaydi: "...yettinchi-sakkizinchi sinfdan boshlab, darsdan keyin bir burda non bilan suv ichib, dalaga – kolxozchilar qatori ishga chiqardik. Ariq qazish, bug'doy ekish kabi kolxozchilar nima ish qilsa ular bilan baravar qosh qorayguncha dalada mehnat qilardik. Eng yomoni tamakida ishlash edi. Erta bahorda tamakiga olingan jo'yaklarda jildirab suv oqib turar, yalangoyoq suv kechib, tamaki niholini ekar edik. Bu ishni, asosan, ayollar va bolalar bajarardi. Ayollar va bolalar revmatizm kasaliga yo'liqishi mumkinligi haqida hech kim o'ylamasdi...". Darvoqe, yozuvchi bu kabi og'ir mashaqqatlarni ayrim asarlarida ham keltirib o'tadi.

Maktabni tamomlagach, "o'sha davrlarda urf bo'lgan qo'ng'izsifat avtobusda" (yozuvchining ta'biri) poytaxtga keladi va Toshkent Davlat Universitetining jurnalistika fakultetiga o'qishga kiradi. Nafaqat universitetdagi ijodiy muhit, balki bolalikdagi adabiyotga bo'lgan qiziqish uni yozuvchilikka yetaklaydi. Universitetni bitirgach, "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida adabiy xodim, mas'ul kotib kabi lavozimlarda ishlaydi. Keyinchalik Prezident devonida, O'zbekiston Milliy axborot agentligida

mas'uliyatli lavozimlarda faoliyat olib boradi. Ayni paytda esa "Guliston" jurnali bosh muharriri lavozimida ishlab kelmoqda.

Mamatqul Hazratqulovning "Oqqush", "Yorug' kun", "Cho'li iroq", "Hayotning bir parchasi", "Intizor", "Quyosh men tomonda", "Qo'zichoqning ko'z yoshlari", "Jur'at", "Eshiklar ochiq", "Chiroq o'chmagan kecha", "Ko'kko'l", "Diydor", "Sevgi so'zi", "Gladiolus", "Ikki sohil", "Kitobim ichra sen borsan" kabi nasriy kitoblari nashr etilgan. Ayniqsa, keyingi yillarda chop etilgan "Gladiolus" va "Qizil va yashil" nomli kitoblariga turli yillarda yozilgan hikoya va qissalar jamlangan bo'lib, ular o'ziga xos uslubi, badiiy ko'lam hamda mavzular xilma-xilligi bilan milliy nasrimizning eng yaxshi an'alarini mujassamlashtirgan.

Adib dramaturgiya sohasida ham samarali ijod qilgan. Uning "Mehr ko'pko'rgazdim", "Mehmon", "Qadrim", "Haqso'z", "Afandining yangi sarguzashtlari" kabi pesalari milliy teatrimiz rivojiga munosib hissa bo'lib qo'shilganini ta'kidlash kerak. Shuningdek, yozuvchi badiiy tarjima bilan ham jiddiy shug'ullangan. U Lev Tolstoy va Vasiliy Shukshin asarlarini o'zbek tiliga mahorat bilan tarjima qilgan. Bundan tashqari, ozarbayjon, tojik, tatar hamda yapon yozuvchilarining hikoya va qissalari ham uning tarjimasida o'zbek kitobxoni uchun ma'naviy boylikka aylangan. Xususan, "Lev Tolstoy va o'zbek adabiyoti" risolasi hamda ozarbayjon xalq yozuvchisi Anarning qissa va hikoyalari jamlangan "Albatta uchrashamiz" nomli kitobi uning tarjimasida o'zbek tilida chop etilgan.

Mamatqul Hazratqulovning asarlarida asosan o'zi tug'ilib o'sgan diyor, Samarqand, ona vatanga bo'lgan yuksak mehr va muhabbat tuyg'usi yaqqol sezilib turadi. Adabiyotshunos N. Jabborov "Mamatqul akaning o'z xalqiga, Vataniga mehri cheksizdir. Uning har bir asarida yurtga bo'lgan muhabbbati shundoqqina sezilib turadi...", - deya ta'kidlaydi [Jabborov 2025, 3]. Adib asarlarini sodda, ravon va o'qirmanga manzur bo'ladigan tilda yozadi. Qolaversa, uning badiiy uslubi ham ravon va fikrlari hayotiy voqealar orqali bayon etiladi. Bu borada atoqli yozuvchi Abdulla Qahhorning quyidagi so'zlari fikrimizni yanada mustahkamlaydi: "Kitobxonga bir fikrni yoki bir narsani anglatish uchun kishining boshini qotirmaydigan, ochiq, ravon, sodda til kerak". [Qahhor 1989, 37]. Darhaqiqat, Mamatqul Hazratqulov ijodida tildan foydalanish usuli aynan shu mezonlarga to'la mos keladi. U o'z asarlari orqali o'quvchini ortiqcha murakkabliksiz, sodda ifodalar bilan chuqur hayotiy haqiqatlarga yetaklaydi. "Ijodkor o'zini qiynagan muammolarni badiiy idrok etish uchun keng va qulay imkon beruvchi hayot materialini tanlaydi va

tasvirlaydiki, bu badiiy asar mavzusidir" [Quronov 2010, 157].

Mamatqul Hazratqulov ijodi mazmun va shakl jihatidan puxta, keng qamrovli bo'lib, unda turli mavzular qamrab olingan. Uning qissalari kitobxonning badiiy tafakkurini boyitadi, ijtimoiy hayotga, insoniy munosabatlarga chuqur nazar bilan qarashga undaydi. Adabiyotshunos B. Karimov ta'kidlaganidek: "Yozuvchi - san'atkor shaxs. U so'zlarning ma'no jilvalanishlarini yaxshiroq farqlaydi; rangdor, jarangdor so'zlarni boshqalarga nisbatan aniqroq ko'radi, his etadi" [Karimov 2016, 53].

Adib ijodida zamonaviy hayotning dolzarb muammolari, insoniy munosabatlar, ustoz-shogird, ota-ona va farzand o'rtasidagi rishtalar, yosh avlodning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi kabi muhim mavzular yuksak badiiylilik bilan aks ettiriladi. "Mavzular qanday atalishidan qat'iy nazar hammasining asosida zamondoshlarining ko'nglini band etgan muhim masalalarga javob izlash va javobda insoniylashgan umumbashariy dolzarb g'oyalar targ'ib qilinishi talab etiladi. [Umurov 2004, 116].

Asosiy qism

Adib qissalari tahlili

Muallifning dastlabki qissasi – "Intizor" asosan pedagoglar hayotiga bag'ishlangan bo'lib, unda yoshlar ma'naviy tarbiyasi, maktab muhitida uchraydigan ayrim axloqan buzuvchi o'quvchilarning ijobiy tomonga o'zgarishi tasvirlanadi.

Asarning bosh qahramoni – adabiyot o'qituvchisi Zafar obrazida muallif yosh avlod tarbiyasida ustozning tutgan o'rni, fidoyiligi va mehnatining samarasini ko'rsatishga intiladi. Zafar nafaqat bilim beruvchi, balki o'quvchilar qalbiga yo'l topuvchi, ularning ma'naviy dunyosini boyituvchi ma'rifatparvar siymosida gavdalanadi. Bu holatni Zohid va Hamidulla singari ta'limga befarq bo'lgan o'quvchilarning hayoti qanday ijobiy tomonga o'zgartirib yuborgan misolida yaqqol ko'rishimiz mumkin. Shuningdek, asarda Zafar, Sanam va Noilalarning o'zaro munosabatlari, yurakdagi sezilmas tuyg'ular va sokin iztiroblar ila to'yingan sevgi muhabbati samimiy tarzda aks ettirilgan.

Muallifning "Eshiklar ochiq" nomli qissasi mavzusi bilan bugungi kun hayoti, undagi ijtimoiy va ma'naviy muammolar bilan hamohangdir. Asarda bir qarashda oddiy ko'ringan, biroq ichki ma'no va ziddiyatlarga boy voqealar tasvirlanadi. Asar markazida – Samarqanddan kelib, poytaxtda ta'lim olayotgan yosh va g'ururli yigit Sa'dullanning hayoti turadi. U yuksak mansabda ishlovchi poytaxtlik

Olimjon Akbarovichning qizi Feruzaga uylangach, kutilmagan sinov va to'siqlarga duch keladi.

Asarda Sa'dulla va Feruza obrazlari orqali bugungi yosh avlodning tuyg'ulari, hayotga bo'lgan munosabati, orzu va armonlari, muhabbat va sadoqat singari insoniy qadriyatlar yoritilgan. Ularning hayoti voqealarga boy bo'lishi bilan birga, ichki kechinmalarga, qarorlar va tanlovlar og'irligiga to'la. Sa'dullaning yosh bo'lishiga qaramay, hayotning og'ir sinovlariga bardosh berishi, nafs bilan kurashi, adolat izlab harakat qilishi – bu obrazni kuchli ruhiy va ma'naviy o'sishga ega qahramon sifatida gavdalantiradi. U or-nomus, poklik va halollik timsoliga aylanadi.

Qissa davomida insoniy munosabatlar, ijtimoiy tengsizlik, mansab va boylik ortidan quvganlar bilan oddiy, samimiy odamlar orasidagi to'qnashuvlar ochib beriladi. Muallif voqealarni ko'p hollarda tashqi to'qnashuvlar orqali emas, balki botiniy kurashlar vositasida ochadi. Bu borada taniqli adib Mashrab Boboyevning quyidagi fikrlari o'rinlidir: “Mana shu – noziklik, qalb nozikligi, tuyg'ular nozikligi Mamatqulning ko'pchilik qahramonlariga xos xislat. Uning ijodida – qissa va hikoyalarida ham, dramatik asarlarida ham ziddiyat ko'pincha zohiriy emas, botiniy bo'ladi. Qahramonlar asosan bir-biri bilan emas, o'z-o'zi bilan kurashadi...”. [Boboyev 2023, 23].

Adibning keyingi asari – “Ko'kko'l” qissasi ham o'ziga xos mavzu va badiiy yo'singa ega bo'lib, unda iztirobli, yurakni o'rtovchi muhabbat qissasi ifoda etilgan. Asar markazida – hayotga teran nigoh bilan qaraydigan, zukko va fidoyi jurnalist yigit Botir obrazi turadi. U xizmat safari bilan Ozarbayjonga yo'l oladi va o'sha yerda uning hayotida unutilmas iz qoldiradigan voqealar sodir bo'ladi. Botirning Ozarbayjonda kechgan sarguzashtli kunlari, yangi muhit va begona yurtdagi odamlar bilan tutingan rishtalari, o'ziga xos ruhiy kechinmalar bilan yoritiladi. Ayniqsa, u yerda tanishgan mashhur rassom Jalil Jamolzoda va uning go'zal, jozibali rafiqasi Gulgina bilan bo'lgan munosabatlar, asarga chuqur dramatism baxsh etadi. Botirning Gulginaga nisbatan dildan jo'sh urgan muhabbati uning his-tuyg'ulari o'quvchini befarq qoldirmaydi. Bu muhabbat nafaqat botinida bo'lib o'tadi, balki qahramonning ruhiy va ma'naviy kamolotida ham muhim burilish yasaydi. Asarda muallif tabiat manzaralarini, xususan Ozarbayjondagi Ko'kko'l go'shasining betakror go'zalliklarini, tog'lar va ko'lning sokin jimjimadorligini, muhitning o'ziga xos ruhini nihoyatda badiiy va obrazli qilib tasvirlaydi. Ko'kko'l timsoli asarda nafaqat geografik joy, balki

ma'naviy yuksalish, botiniy poklanish va qalb totuvligining ramzi sifatida gavdalanadi.

“XX asr o'zbek qissachiligi soddalikdan murakkablik, badiiy mukammallik, ma'noning teran va serko'lamligi tomon siljib bordi”, - deya yozadi adabiyotshunos U.Rasulova [Rasulova 2020, 83]. Darhaqiqat bu davrda yozilgan qissalarda Darhaqiqat, XX asrning 70-80-yillariga kelib urush mavzusi o'zbek adabiyotida yetakchi mavzulardan biriga aylandi. Afg'on urushi manzaralari orqali insonlar taqdiridagi ajralishlar, vayronagarchiliklar, va qondosh afg'on xalqining azob-uqubatlari o'z badiiy ifodasini topdi. “Afg'on urushining salbiy asoratlari, qabohat va razolatning dunyo bo'ylab keng quloq yoyishi adiblarni yana qo'lga qalam olishga chorladi”. Muallif qissaning yaratilishi haqida quyidagicha yozadi: “..... jang voqealari va dil iztiroblarini o'z ko'nglimda qayta his qilishga urindim. Aniqrog'i, unga ko'z o'ngimda voyaga yetib so'ng Afg'onistonda bir necha bor ajalga ro'para kelgan birodarim – Pirmqul Sobirovning ko'rgan-kechirgani, o'y- xayolini asos qilib oldim” [Hazratqulov 2023, 201].

Temir – qissadagi bosh qahramon. Uning ismi ham ramziy: temirdek mustahkamlik, sabot, matonat timsoli. Zeroki, “Qahramonlarga ism tanlash ular siyratidagi nuqson yoxud fazilat tabiatidan kelib chiqadi” [U. Rasulova. 24]. Asar davomida Temir urushda bir qo'lidan ayriladi, ammo qalban yashashga umidini yo'qotmaydi. Temir – oliygohning ikkinchi kursida tahsil olayotgan samarqandlik yigit bo'lib, u do'stlari: Azim. Jo'raqul, Nosirlar bilan birga Vatan, yigitlik oldidagi burchini ado etish uchun Turkmanistonga xizmatga yuboriladi, keyinchalik esa Afg'onistonga olib ketiladi. Asar voqealari O'zbekiston, Turkmaniston va Afg'oniston hududlarida rivojlanadi.

Asarda Temirning sevgilisi Gavharning sadoqatli va beg'ubor muhabbati muallif tomonidan badiiy bo'yoqlarda chuqur tasvirlangan. Uning haqiqiy o'zbek qizlariga mos samimiyligi, o'z sevgisiga sodiq va vafodorligi asar so'ngida Temirni ikki yillarki iztirobga solgan o'y-xayollaridan butkul voz kechishida namoyon bo'ladi. Ya'ni Gavhar sevgisini avvalgidek, sof va samimiy saqlab qolgan edi. O'lim dahshati har soniyada soya solib turgan urush maydonlarida Temirga yashashga va tiriklikka umid bergan yagona kuch – Gavharning muhabbatidir. Aslida, bu ikki sevishganning qalbida o'chmagan va bir umrga yonib turguvchi chiroq edi.

“Chiroq o'chmagan kecha” qissasi Afg'on urushi mavzusiga bag'ishlangan yuksak badiiy asarlardan biridir. Urushning fojiali

oqibatlari, inson qalbidagi iztiroblar, ruhiy tushkunlik bilan barobar insoniylik, sof muhabbat tuyg'usi va umid bilan yo'g'rilgan kuchli qahramonlar obrazi asarning badiiy saviyasini oshirishga xizmat qilgan.

Muallif bu asari orqali nafaqat urush dahshatlarini, balki inson qalbining bardoshini, muhabbatning davolovchi kuch ekanligini balki uning yosh avlodga ruhiy saboq bera olish kuchini ham badiiy namoyon qilgan.

Mamatqul Hazratqulovning "Bir tilim qovun yoxud oltmish yillik komandirovka" nomli asari zamonaviy o'zbek adabiyotidagi yorqin avtobiografik qissalardan biridir. Yaqin yillarda yozilgan ushbu asar o'zida muallifning hayotiy tajribasi, ruhiy kechinmalari va ichki dunyosini chuqur aks ettiradi. Asarning bosh qahramoni – tarix fanlari doktori, professor Yo'ldosh Bo'riyev o'zining tug'ilib-o'sgan qishlog'iga roppa-rosa oltmish yil deganda qisqa muddatli xizmat safariga – komandirovkaga boradi. Bu safar, aslida, oddiy tashrif bo'lishiga qaramay, qahramon hayoti uchun chuqur ichki tafakkur, ruhiy tozalik va ma'naviy yangilanish davriga aylanadi. "Hayot, umr qiziq ekan, deb o'yladi Bo'riev. Hozir o'zimni uzoq komandirovkadan qaytgan odamday his qilmoqdaman. Go'yo o'zga yurtlarga bir necha yillik xizmat safariga borib kelgandayman. Bu yillar unchamuncha emas, oltmish yil! Oltmish yillik komandirovkadan qaytdim! Xayriyat, sog'-salomat keldim! Qanday yaxshi! "Ona qishlog'im, ota yurtim, men keldim! Bag'ringga ol meni!" [Hazratqulov 2022, 313] - deb baqirgisi keldi...".

Yo'ldosh Bo'riyev bolalik va yoshlik yillarini yodga olib, o'tgan umr yo'lini, orzularini, armonlarini va hayot sinovlarini xotirlaydi. Qahramon o'zining hayotiy mushohadalari orqali o'quvchini hayot ma'nosi, insoniy qadriyatlar, ona mehri kabi abadiy mavzular ustida o'ylantiradi. Ayniqsa, onaizorining so'nggi kunlarida aytgan iltijosi – ya'ni, bir tilim qovun so'rashi – asarning butun mazmuni, falsafiy va emotsional qatlamini mujassamlashtirib turadi. Shu oddiy, ammo yurakni larzaga soluvchi istak orqali muallif ona mehrining beqiyosligini, inson umrining nozik va musaffo daqiqalarini tasvirlaydi. Adabiyotshunos B. Karimovning fikricha: "Badiiy asardan yozuvchi tabiatiga xos xususiyatlarni anglash, his etish – ijodkor yashagan ijtimoiy va oilaviy muhitni, ma'naviy-ruhiy, e'tiqodiy dunyoqarashini anglash orqali yuzaga keladi" [Karimov 2016, 176]. Aynan shu jihatlar Mamatqul Hazratqulov asarlarida yaqqol namoyon bo'ladi. Mamatqul Hazratqulov dunyoqarashi, qalb olami, hayotiy falsafasi asar satrlarida jonli ifoda topgan. "Bir tilim

qovun...” nafaqat bir insonning o'tmish xotiralari balki butun bir avlodning ruhiy manzarasini ko'z oldimizga keltiradi. Asar o'zining samimiy uslubi, poetik tasvirlari va chuqur falsafiy mazmuni bilan o'quvchida iliq tuyg'ular uyg'otadi. Bu qissa orqali muallif nafaqat o'z hayot yo'lini qayta ko'zdan kechiradi, balki biz – o'quvchilarni ham o'z ichki olamimizga safar qilishga undaydi.

Xulosa

Mamatqul Hazratqulov – o'tgan asrning og'ir sinovlarini, quvonch-u tashvishlarini boshdan kechirgan, hayotning teran mazmunini o'z asarlarida aks ettirgan ijodkorlardan biri. Uning hayot yo'li bardosh, sabr va irodaga to'la. U kechirgan qiyinchiliklarini qog'ozga tushirar ekan, bu bilan kitobxonlarga nafaqat hayot saboqlarini, balki matonat va kuchli iroda namunasini ko'rsatishni maqsad qiladi. Muallif shunday deydi: “Ayrim mashaqqatlarni eslashdan maqsad – inson farovon bir hayotga erishmog'i o'z o'zidan, osonlikcha bo'lmasligini, turmushning qiyinchiliklariga chidash, sabr qilish, tushkunlikka tushmaslik lozimligini, faqat o'qish, izlanish, intilish, Allohning berganiga qanoat va shukur qilib, dadil va qat'iyat bilan harakatda bo'lish kerakligini ta'kidlashdir” [Hazratqulov 2023, 22].

Hazratqulov mas'uliyatli kasblarda mehnat qilib, xalqiga, Vataniga sadoqat bilan xizmat qilgan, lekin hech qachon ijoddan uzoqlashmagan. Vatan ravnaqi, yurt obodonchiligi deb tinimsiz mehnat qildi. Shuningdek, qalbida o'zi tug'ilib o'sgan ona diyoringing sog'inchi hech qachon so'nmagani. Adabiyotga oshno qalbi bilan ona diyor madhiyasini kuylab, kelajak avlodga ma'naviy saboq bo'ladigan asarlar yaratdi.

Mamatqul Hazratqulov bugungi o'zbek adabiyotining yorqin vakillaridan biri bo'lib, uning asarlari milliy nasrimizning eng yaxshi an'analarini saqlagan holda, yangicha badiiy izlanishlar va chuqur falsafiy mushohadalar bilan boyitilgan. Jumladan, uning “Eshiklar ochiq”, “Intizor”, “Chiroq o'chmagan kecha” kabi asarlarida inson qalbining murakkabliklari, jamiyatdagi ijtimoiy o'zgarishlar va zamon ruhini o'tkir mushohada bilan aks ettiradi. Qolaversa, adibning asarlarida milliy ruh va umuminsoniy g'oyalarning uyg'unlashuvi yaqqol namoyon bo'lib, u kitobxonni hayotning har bir jabhasiga teran nazar bilan qarashga undaydi.

Hazratqulov ijodidagi asosiy xususiyatlardan biri – voqelikni jonli, haqqoniy tasvirlash bilan birga, insoniy fazilatlarining teranligini ochib berishdir. Buning misolini yozuvchining “Bir tilim

qovun” qissasi misolida ham ko‘rishimiz mumkin. U hayotning oddiy, ammo mazmunli lavhalarini tasvirlash orqali o‘quvchini tafakkurga chorlaydi, ko‘ngilni tozalashga, ma’naviy o‘sishga undaydi. Adibning asarlari nafaqat hayotiy saboqlar, balki ruhiy quvvat va ma’naviy ozuqa manbai sifatida o‘qirmanlar hayotida katta ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, Mamatqul Hazratqulov ijodining mavzu ko‘lami nihoyatda keng va serqirra bo‘lib, u zamonaviy o‘zbek nasrining badiiy salohiyatini to‘laqonli aks ettiruvchi muhim asarlar sanaladi. Har bir asarida u insonning ichki dunyosi, uning orzu-umidlari, hayotiy iztiroblari va ma’naviy izlanishlarini mahorat bilan yoritib, o‘quvchini chuqur mushohadaga chorlaydi. Adib nafaqat milliy, balki butun insoniyat uchun dolzarb bo‘lgan mavzularni o‘ziga xos badiiy bo‘yoqlarda ochib bergan ijodkordir. Uning ijodi hali uzoq yillar davomida xalqimiz madaniy merosining ajralmas qismi bo‘lib qolishi shubhasizdir.

Adabiyotlar

- Ҳазратқулов М. (2022). “Гладилоус” - Т.: Адабиёт.
- Hazratqulov M. (2023). “Qizil va yashil”. - Т.: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
- Жабборов Н. (2025). “Адабиёт ва санъат дарёлари ҳақида қўшиқ”. “Қирғоқсиз дарёлар” китобиға сўзбоши.
- Каримов Б. (2016). “Руҳият алифбоси” -Т.: Ғафур улом номидаги нашриёт-манбаа ижодий уйи
- Umurov H. (2004). Adabiyotshunoslik nazariyasi. -Т.: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti.
- Қуронов Д. (2010). Адабиётшунослик уйи.-Т.: Академнашр.
- Қаҳҳоров А. (1989). Асарлар. 5 жилдлик, 5-жилд. - Т: Адабиёт ва санъат.
- Расулова У. (2020). “XX аср збек қиссачилиғи” (Поэтик изланишлар ва тараққиёт тамойиллари) фил. ф. д. дисс. (Dsc) Тошкент.
- Жабборов, Н. У. Р. Б. О. И. (2015). Адабиёт ва миллий маънавият. Т.: *Маънавият*.
- Jabborov, Nurboy. "Maoniy ahlining sohibqironi." *Monografiya. Toshkent.: "Adabiyot" (2021)*.
- Nurboy, J. (1999). Millatning yangi kuni.
- Жабборов, Н. (2022). Образ национального духа в поэзии Эркина Вахидова. *in Library*, 22(4), 49-56.
- Jabborov, N. *An International Multidisciplinary Research Journal*.
- Ashurova, G. (2022). Tarixiy shaxs tasvirida tarixiy fakt va talqin muammosi. *Uzbekistan: Language and Culture*, 3(3).
- Ashurova, G. (2023). Image of Navai and Artistic Interpretation in the Drama "Navai and Baykara".

"An Outline of the Life and Work of Mamatkul Hazratkulov"

Ma'rifat Alimkulova¹

Abstract

This article explores the life and creative work of the writer and journalist Mamatkul Hazratkulov. His literary works reflect themes such as national spirituality, humanity, patriotism, and the tragic consequences of war. The article provides brief analyses of his stories including *Intizor*, *Eshiklar ochiq*, *Ko'kko'l*, *Chiroq o'chmagan kecha*, and *Bir tilim qovun*. Hazratkulov's significant contribution to Uzbek prose is highlighted, particularly his ability to portray the human psyche, trials of fate, personal experiences, and social issues with high artistic value. The article also draws scholarly conclusions about the writer's life experiences, his creative formation, and his place in Uzbek literature.

Keywords: *Modern Uzbek literature, prose, short story genre, artistic depiction, thematic scope, psychological experiences, patriotism, creative direction.*

References

- Hazratkulov M. (2022). *Gladilous* – T.: Adabiyot.
- Hazratkulov M. (2023). *Qizil va yashil*. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi,
- Jabborov N. (2025). *Adabiyot va san'at daryolari haqida qo'shiq. "Qirg'oqsiz daryolar"* kitobiga so'zboshi.
- Karimov B. (2016). *Ruhiyat alifbosi* –T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi,
- Umurov H. (2004). *Adabiyotshunoslik nazariyasi*. –T.: A. Qodiriy nomidagi xalq merosi nashriyoti,
- Quronov D. (2010). *Adabiyotshunoslik lug'ati*. –T.: Akademnashr.
- Qahhor A. (1989). *Asarlar*. 5 jildlik, 5-jild. – T: Adabiyot va san'at.
- Rasulova U. (2020). *XX asr o'zbek qissachiligi (Poetik izlanishlar va taraqqiyot tamoyillari) fil. f d. diss. (Dsc) Toshkent.*
- Жабборов, Н. У. Р. Б. О. И. (2015). *Адабиёт ва миллий маънавият. Т.: Маънавият.*
- Jabborov, Nurboy. "Maoniy ahlining sohibqironi." *Monografiya. Toshkent.:"Adabiyot* (2021).

¹ Alimkulova Ma'rifat Baxtiyorovna – First-year Phd student, Uzbek Language and literature University named after Alisher Navoi.

E-mail: mb19941408@gmail.com

ORCID ID: 0009-0008-2846-4831

For citation: Alimkulova, M. 2025. Copies of the "An Outline of the Life and Work of Mamatkul Hazratkulov". *Uzbekistan: Language and Culture*. 2(2): 309-319.

Nurboy, J. (1999). Millatning yangi kuni.

Жабборов, Н. (2022). Образ национального духа в поэзии Эркина Вахидова. *in Library*, 22(4), 49-56.

Jabborov, N. *An International Multidisciplinary Research Journal*.

Ashurova, G. (2022). Tarixiy shaxs tasvirida tarixiy fakt va talqin muammosi. *Uzbekistan: Language and Culture*, 3(3).

Ashurova, G. (2023). Image of Navai and Artistic Interpretation in the Drama "Navai and Baykara".

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta-siga yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasi qavs ichida () satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarining qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi "O'zbekiston adabiyoti va san'ati" gazetasida chop etilgan maqolasida

aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro'yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo'yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo'lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko'rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. "Jomiy "Xamsa" yozganmi?." *O'zbekiston adabiyoti va san'ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. "Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi". *UZA: O'zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so'ngida foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro'yxati ikki qismdan iborat bo'lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko'rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o'zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini "*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*" qo'llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko'rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any opinions and views expressed in publications are the opinions and views of

the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*. Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago>.

edu/founders

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439–58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405–50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text ("As of July 19, 2008, the McDonald's Corporation listed on its website . . ."). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. "Google Privacy Policy." Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald's Corporation. 2008. "McDonald's Happy Meal Toy Safety Facts." <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald's 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.uzlc.navoiy-uni.uz
E-mail: uzlangcult@gmail.com